

Det kongelige utdannings- og forskningsdepartement
Avdeling for kompetanse og arbeidsliv
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref
200404234

Vår ref (bes oppgitt ved svar)
2004/525-2 KBE/-

Dato
22.10.2004

HØRING AV UTKAST TIL NY LOV OM UTDANNINGSSTØTTE

Datatilsynet viser til høringsbrevet av 02.08.2004.

Datatilsynet mottok utkastet til ny lov om utdanningsstøtte fra Utdannings- og forskningsdepartementet den 26.05.2004, der det ble bedt om tilsynets tilbakemelding spesielt i forhold til forslaget § 21. Datatilsynets merknader ble sendt til departementet ved brev av 03.06.2004 (se vedlegg).

Til tross for at Datatilsynet var kritiske til den foreslåtte bestemmelsen, er ingen av kommentarene fra tilsynet hensyntatt. Forslagets § 21 er så godt som uendret, noe vi finner underlig. I tillegg til merknadene til § 21 som fremgår av nevnte brev, bemerkes følgende:

Samtykke

Tilsynet er fortsatt kritiske til § 21 i forslaget, og finner at bestemmelsen i for stor grad fraviker fra samtykke som utgangspunkt. Det vises til vårt brev av 03.06.2004, der dette utdypes nærmere.

Vid lovhjemmel

Med hjemmel i den foreslåtte bestemmelsens § 21, kan Lånekassen innhente opplysninger fra enhver offentlig myndighet og alle offentlige registre, både om lånetakeren og de aktuelle tredjemenn som knytter seg til han/henne. I tillegg kan det hentes opplysninger om lånetakeren fra utdanningsinstitusjoner.

Som tidligere nevnt er bestemmelsen for vidt formulert, og det kan stilles spørsmål ved om lovbestemmelsen er klar nok til å hjemle behandlingen av personopplysningene, jf personopplysningslovens § 8 første ledd. Spesielt gjelder dette i forhold til tredjepersoner.

Den vide formuleringen gjør det så godt som umulig for den enkelte å forutberegne sin rettsstilling.

Informasjonsplikt

Informasjon til den registrerte er viktig for å kunne ha oversikt over opplysninger om seg selv, og for å forutberegne sin rettsstilling. Det er et utgangspunkt for å kunne gjøre gjeldende øvrige rettigheter blant annet etter personopplysningsloven.

Behandlingsansvarliges plikt til å informere følger av personopplysningslovens §§ 19 og 20. Lånekassen vil være unntatt fra informasjonsplikten, jf personopplysningslovens § 20 andre ledd. Datatilsynet er av den oppfatning at Lånekassen likevel bør informere den registrerte. Det vil gi den enkelte bedre oversikt, og bidrar til at det er enklere for vedkommende å gjøre gjeldende sine rettigheter. Det er viktig å presisere at Skatteetaten på sin side har en årlig informasjonsplikt, jf personopplysningslovens § 19. Det gjøres spesielt oppmerksom på at informasjonsplikten også gjelder overfor de tredjemenn som er involvert i prosessen, og ikke minst for de som ikke er søkere/låntakere.

Innsamling av opplysninger om andre enn søker/lånetaker

Lovforslagets § 21 er et inngrep i personvernet overfor personer som ikke er søkere/låntakere i Lånekassen. Både andre og tredje ledd foreslår at det kan innhentes opplysninger også for andre enn søkeren/låntakeren, om faglig progresjon og om kontonummer. Dette bryter med grunnleggende personvernprinsipper, og er etter tilsynets oppfatning i strid med § 11 i personopplysningsloven, da innsamlingen isolert er å betrakte som en behandling.

For det første vil ikke slike opplysninger være relevante og saklige sett hen til den behandlingsansvarliges formål. Det vil gi Lånekassen en stor mengde overskuddsinformasjon, noe som i seg selv er en trussel for personvernet. Ytterligere vil det være veldig vanskelig for den enkelte å ha kontroll over egne opplysninger i denne sammenhengen.

Det må etter tilsynets oppfatning et mer tungtveiende hensyn, enn: en elektronisk og mer effektiv søknadsbehandling til, for å veie opp mot de ulemper det er for den enkelte at Lånekassen har tilgang til kontonummeret til alle skattebetalerne i Norge.

Det gjøres oppmerksom på utdanningsinstitusjonene må informere i henhold til personopplysningslovens § 19.

Til tredje ledd

Det vises til høringsbrevet med forslag til endring av forskrift om adgang til innhenting av opplysninger direkte fra offentlige kontorer fra departementet av 07.09.2004 (refnr 200402863-/IDA). Der ble følgende ordlyd foreslått:

Opplysninger som kan innhentes fra Skatteetaten jf punkt 2.3:”.....kontonummer”.

”Fra Skatteetaten kan Lånekassen også innhente opplysninger om støttesøkerens kontonummer. Opplysningene kan benyttes ved utbetaling av utdanningsstøtte.”

Datatilsynet er av den oppfatning at ovennevnte formulering er langt bedre sett hen til personvernet sammenlignet med § 21 tredje ledd. For det første gir den kun tilgang til å innhente opplysninger om låntakers/støttesøkerens kontonummer. Videre er den begrenset til å innhente opplysninger kun fra Skatteetaten.

Datatilsynet finner at åpning for å innhente opplysninger om kontonummer fra private registre bør bygge på den enkeltes samtykke. Det vil si at dersom man trenger ytterligere opplysninger om kontonummer enn fra Skatteetaten, må det innhentes fra den registrerte selv.

Til fjerde ledd

Datatilsynet forutsetter at eventuell overføring skal skje i henhold til personopplysningslovens § 13 og forskriftens kapittel 2.

Med hilsen

Knut-Brede Kaspersen
fungerende direktør

Katrine Berg
rådgiver
(saksbehandler,
telefon 22 39 69 00)

Vedlegg: 2004/900-2